

ŐRTÉNETI APOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda:
Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

KASSAI ISTVÁN LEVELEZÉSE

I. Rákóczy Györggyel és Beth- len Istvánval.

Az eredeti példányokról

Közli: Szilágyi Sándor.

XXIII.

1644. Jul. 6.

z ur isten stb.

Mi 5 die praesentis mensis reggel 6 óra után vöttük vala el kegyelmed ultima junii éjjel 10 órakor Kolosvárott irt levelét, az Maurer Mihály levelét háromszor is megolvastuk s consideráltuk is, de vagy nehezteli vagy nem. Ha jó békességet vihetünk végben, mi el nem mulatjuk, istennek áldásából már palatinus uram is hajol arra, az religiót szabados folyásában és gyakorlásában senki meg nem háborithatja, az szegény községnek is szabadosnak kell lenni mind templo(m)nak, papjának, azt is senki erővel nem kényszeritheti vallásának elhagyására s tartozik is ő felsége ezeket is mindenek ellen oltalmazni, sőt azt mondja, annál is több bántódási vannak az országnak, kit mi előszámláltunk, s elő tudna is ő számlálni idejében; azt is igazságos dolognak ismeri, hogy az kik vétének az végezés ellen, az László király idejebeli decreti 7 Art. 8 maga citálta elő; vagyon legkiváltképen az templomokon az akadék, ő kegyel-

mének ott járna elméje, az földesurnak az hol lakóhelye vagyon, vehetné el az templomot s csinálna magának az paraszt ember, de mi ebben sok akadályt látván és fraust, dolust, inkább tetszenék az, hogy az földesur csináltatna magának inkább templomot, ha kell neki. Másik akadály azoknak az templomoknak restitúciója, kiket elfoglaltak. Ezekről miformán irattunk Lónyai uramékkal, mását megküldtük Rákóczy Györgynek, fogja kegyelmeddel közleni. Ez két dolgon kívül az országra néző dolgokban akadály igen igen kevés volna; ezután az magunké. Mi választ teszen palatinus uram az ő kegyelmek levelire, 45 nap alatt talám válaszszaal leszen ő kegyelmeknek. Vasárnap szállott volt palatinus Svabócsához, s ugy reméljük, hogy onnét is elment, mert ha ott megállott volna, eddig Ibrani uramék tudósítottanak volna róla; ugyan valóban reá is fogták volt német uramat, minden lövő szerszámot vitézinkre kellett forgatni s avval oltalmazta magát, melyre megyen, még nem tudjuk, megértjük azt is. Egy igazsággal irhatjuk kegyelmednek, csak segítsége ne jöjjön (kit mi nem hallunk még eddig,) birnánk mi ezzel; már Haller István uramék is megjönnek, már 29 die junii irtak Krakkból, ugy tudósítanak, jó válaszszaal jünnének. Homonnai Jánosnak vagyon valamennyi kozákja, de az nem sok, mi rendelésünkből eddig is Kornis uram reájok küldött volna, Ungvárat is 2 óra alatt megvötték volna már, ha ő kegyelme el nem hivatta volna őket onnét, kiket oda küldtünk volt. Egy Majtényi András nevü igen lator ember vagyon Kassán fogva, miket mondott,

írva küldtük azt is Rákóczy Györgynek, megérti kegyelmed egyéb, az állapathoz való considerációkat is, kiről kegyelmed censuráját is el fogjuk várni, kiváltképen azért is, hogy mivel az lengyel király igen nagy embert küld hozzánk, érthessünk, nem is árt kegyelmednek oly készen lenni, ha kivántatik, jühessen hozzánk kegyelmed, mert mi nem mindenhez bizhatunk, elannyira, ha nekünk az állapotokban való busulásinkat az embereknek állhatatlanságok felől elő kellene számlálnunk, sok időnek kellene elmulni; igaz, mondják, non omnes sancti, qui calcant limina templi. Ez is volt bizony jobbik oka az mi hátranyomakodásunknak, Torstenson hogy jünne, igen nagy bizonynyal kezdik egynehány felől irni. Az bizonyos, valóban munkálkodtak az franczuzok, anglusok, belgák, hogy az danust megbékéltessék az svecusokkal, meg is kellett eddig lenni, az mint nekünk írják. Az lengyelek állapotjáról akkor irhatunk bizonyosat, az mikor Haller uramék megjönnek, kiket óránként várunk. Mi oly reménységben vagyunk (mivel az budai vezérnek mindeneket meg szoktunk irni s még pedig törökül, hogy hamarébb érthesse, s jü is s megyen szolgálunk,) megértvén az portán is, az nagyhatalmu istennek áldásából így szégyenüle meg az kevély fölfuvalkodott nemzet mind ő segítségék nélkül (mert bizony soha 1000 embereknel feljebb nem volt mellettünk), különben fog gondolkodni, ugyan meg is irtuk vala az vezérnek Budára Parnótól, mikor innét elment volt palatinus uram, hogy ez mostani állapotokhoz képest bár ő nagysága ide mi mellénk se kevés, se sok hadat ne küldjön, hanem fordítsa oda az Dunán tul az horvátokra, mert mi már ezzel az némettel, ha lengyele s több német hada nem jü mellé, birunk isten áldásából, meg is irtuk, követink palatinusnál vannak, az békességet tractálja velünk, s mivel az ő hatalmassága hadai ily későn és kevesen vannak mellettünk, az leszen az oka, ha mi meg kezdünk békélni; könnyü is pedig azt végben vinnünk, mert ha akkor is, még ép, jó erővel voltak s mi nyomakodtunk alá előttök, békességgel kínáltak, most annál inkább, midőn ő fut, szalad s ugyancsak nem kéri az békességet (*így*), sőt im az lengyel ki-

rállynak is nagy hatalmas vajda ur senator követe jü hozzánk, hogy békességet szerezzen. Még válaszuk nincsen reája, mi ugy elmélkedünk, hogy ott benn kegyelmed mind császárnak, fővezérnek formálna levelet, im mi mindeneket lejegyeztünk, fordíttatná törökül s csináltatnátok (*így*) szépen atlaczban. Datumját, diesét könnyü volna kegyelmeteknek lételünkhöz alkalmaztatni s Rákóczy György pecsétivel spanyorviaszszal könnyü volna bepecsételni, nem nézné ő az juniort talám, nevünk pedig mivel törökül lenne írva, az sem vizsgálná. Így mindenekről igen jó módjával mind császárt s fővezért tudósíthatnánk minden ide ki való állapotokról s jó értelemmel érteni is adhatnánk, s jövendőben mentségünkre is szolgálhatna; mindazáltal az mi jobb, kövesse azt kegyelmetek. Az mennyiben mostan állapotjok vagyon palatinus uraméknak, ha az isten dicsősége, tisztessége előttünk nem állana, magunkra nézve mi jól végezhetnénk ő kegyelmével, mert ugyan kész is volna arra, hogy valamit ő kegyelme velünk végezne mind egyikből másikból, azokat császárral is confirmáltatná. Egyáltaljában mi az 13 vármegyét, azon vagyunk, egy bizonyos rövid napra Kassára convocajuk s ő kegyelmekkel végezzünk, mire kell mennünk az templomok dolgából s egyébbul is. Istennek hála, most türhető egészséggel birunk, kit kegyelmed felől is hallani kívánunk. Datum Nagy-Sáros, die 6 jului, Anno 1644.

G. Rákóczy m.p.

Batizfalvánál is nem bizván magát palatinus uram, tegnap 11 órakor délest elindulván, az Sárosnál ment Liptó felé, itt már mi is caute akarunk cselekedni, megparancsoltuk Ibrani uramnak, utána ne mennének, sőt jó 4000 lovassal hagyván vigyázásnak okáért Lucsina táján Huszár Mátyás uramat, ő kegyelme az törökkel, hajduságnak nagyobb részével jöjjön vissza. Nagy lövések volt hétfőn estve, azt hirdetik, az svecusokat verték volna meg; Szendrőben is löttek vala az ilyenért, de nem lőn meg. Haller uramék ma itt lesznek, az király követe ugyan az russiai vajda leszen, ma fog talám

megindulni, mi is itt várjuk meg. Im az ur isten az kegyelmed írása szerint (*igy*), most sem igen tisztességesen megyen vissza palatinus uram, bizony sok jó hadat veszte ide, leszen miről számot adni.

(A levél I. Rákóczy György írása, szól Kassainak.)
(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XXIII.

1644. július 8.

Kegyelmes uram fejedelmem.

Az mi kegyelmes urunk ő nagysága leveleit palatinus uram haszontalan s nem az urunk ő nagysága eliben vött dologhoz illendő resolútióval s az nagyságod kegyelmes levelével is együtt elvöttem. Urunknak ő nagyságának ezelőtt két ízben búségesen s mostan harmadszor is bő szóval irtam az tracták állapotjáról. Mindenkor azt töttem fel fundamentumúl, úgy tractálhat ő nagysága békességet, ha sui juris azaz sem töröktől, sem svekusoktól abbúl nem tartozik várakozni, azok nélkül is bátorságosan megbékélhetik. Másodikat azt töttem fel fundamentumúl, ha ő nagysága certo certius az egész Magyarországnak minden szabadságít, kiváltképen az religiónak restituálhatja, magának is pedig ő nagyságának Erdélylyel együtt elegendő contentatiója lesz; egyébaránt haszontalan s nem jó az tracta, hanem ha csak időt akarna ő nagysága vele nyerni, úgy hogy az alatt az török is mint akarja magát declarálni, mind ő nagyságának s mind német császárnak az svecusok is jöhetnek, im erre jó módjával bizonyosan láthatná. Az alatt pedig élvén ő nagysága mostani jó szerencséjével, az ellenség már ő nagysága előtt mint megrémült debilitáltatott had futó félben levén, valamit kezében vehet Magyarországnak, vegye, kijöhet s ha az nád (*igy*) közepiben ülhet ő nagysága, onnan tractálhat jobban, ha ugyan megfogatkoznék is ő nagysága svekusban, törökben. Az Maurer uramék leveléből a mint érthetem, urunkon ő nagyságán is vonni akar s német császáron is az török, az 7 vármegyétől külön adót kíván, császárral az több Magyarország részeiről akar végezni, ha az német követ idején és kedvek szerint való ajándékokkal megyen be,

praeveniálni igen szükséges azt az követséget ő nagyságának, a mint nagyságodnak is igen helyesen tetszik. Az török, kegyelmes uram, oly álnok s maga hasznát kereső nemzetség, bizony az német császár oblatióit s az mi kegyelmes urunk oblatióit mérő serpenyűben nízi s az melyik megnyomja az serpenyűt s neki hasznosb, annak fáveal inkább. Látja nagyságod, császártól is kíván, az mi kegyelmes urunktól is sokat kíván az török, ha amaz mindent ad s ígér is, urunk ő nagysága pedig méltatlan, hitetlen kívánságira nem accedálhat, haszontalan leszen, akarmint praeveniálja az követnek bemenetelít, bezzeg valóban szükséges lett volna, ha mostan tekintetes főkövete találkozott volna ő nagyságának bent lenni az portán, nemcsak quotidianusok, noha ő kegyelmek is magokban elég becsületes és hűséges expertus emberek. Császár még eddég mind csak az 7 vármegyét emlegette, attól kíván urunktól ő nagyságátúl adót, abban, igéri, hogy ő nagyságát megoltalmazza, ebből az tetszhetik ki, hogy ha az német bemegyén és kedves követséget viszen az 7 vármegyénél, contentus leszen Erdélyhez. Most ebben látom az porta állapotját az levélből. De mivel az porta állhatatlan, ennél is jobban szolgálván ő nagyságának az szerencse s urunk ő nagysága kiüvén az mostani császár hadát Magyarországból és azt occupálván, az svekusok is elközelgetvén, ottan rejiciálná az németet, elvonná rajta, az mit elvehetne, ő nagyságának kívánságira kevesebb oblatiókra nézve is jobb választ adna.

Az Maurer uram levelét ő nagyságának megküldtem azon nap késedelem nélkül, magam levelében igen szorgalmatosan includálván, az nagyságodnak szóló leveleket is palatinus uram resolútiójával megküldtem nagyságának.

Az mi kegyelmes asszonyunk mivel már Görgény felé megindula nagyságtokkal együtt, nekem az tetsz(e)nék, ha ő nagysága Fejérvárra látogatásnak okáért egynehány napra oda menne is, ott ne késnék, jönne vissza, várná itt nagyságtok. Az porta declaratióját, az német hadnak állapotja mire válnék, az 13 vármegyének gyűlésében is mit végeznek, mivel már lengyel király meg

is engedte német császár számára az hadaknak fogadását, az is mennyire való lészen és mely felé teszen irruptiót, vesznek, nem sokára mind erumpálnak, kinyilatkoznak, az svekusok is elérkeznek. Annak utána ott lakhatik mind az mi kegyelmes asszonyunk ő nagysága s mind nagyságtok, a hul akarja.

Éltesse az ur isten nagyságtokat kegyelmes uram sokáig kedves jó egészségben és naponként örvendeztesse ujjabb ujjabb jó hírekkel. In Colosvár, die 8 jului 1644.

Kegyelmes uram nagyságodnak alázatos szolgája

KASSAY ISTVÁN.

(Eredetije a magy. kir. kamarai levéltárban.)

XXV.

1644. jul. 17 előtt.

Az Ur Isten ő felsége minden idvességés jókkal áldja meg Kegyelmedet.

6 die praesentis mensis vöttük vala el az Kegyelmed 2 die hujus mensis irt levelét, s bizon méltán tartozunk az ur istennek hálaadással az rajtunk megmutatott áldásáért, ki hatalmasan az felfuvalkodott nemzetet meggyalázzván, s noha derék ütközetünk nem lehete vele, kit velünk derekas okok távoztattanak el velünk, de bizonyára elég megvert had lön az elannyira, hogy most is hull, vesz, s utána is bocsátánk Kemény János uramat, leszen 5000 lovasa s 1000 gyalogja, jó instructióval expediáltuk, penig igazán megadta bizon mind vámját s harminczadját. Az tractatus mint volt, s mi választ tött palatinus uram, mennyit kívánt, megküldtük volt Rákóczi Györgynek Posaitól, ugy hogy Kegyelmednek communicálja, de arról Kegyelmed semmit nem ira. Innet Lónyai uramékkal mit irattunk volt, azt is megküldtük vala, kire való válaszszal Fejér Gáspár tegnap jött meg palatinus uramtól, s annak is mását küldtük; valóban haragszik, de most istennek hála attól nem félünk. Az lengyel királynak ő felségének tegnap jött vala internunciusa, palatinus urammal volt elébb szemben. Mit kívánt ő felsége, kit maga leveléből, kit válaszungból Kegyelmed megérthet, kiknek im verissima pariáját küldtük. Haller uramék által mi választ tött

az király, im annak is mását küldtük, s mivel az német had elment, s bizonyos az is, hogy Kiniksmark megverte ő felségének egy rész hadát, az közönséges remenségünk: derekas lengyeltől nem kellene tartanunk. Immár penig Homonnai János maga ki is ment Jeszenőből Lengyelországban; Ungvárat is 7 die adták meg, Szendrő is miénk lesz rövid nap s nagy reménsséggel vagyunk, rövid időn az 13 vármege esmég meg fog szabadulni az hadaktól; az német hadtól nem kell félni mostan, mert az bizonyos, hogy oda fel is nagy szükségek vagon ezekre, ugyanis bizon(os) elveszése s az ő felsége egy rész hadának megverése; ugy is értjük valóban, mind búsúlna s neheztelne ő felsége ennek az hadának boldogtalan sorsán. Az intercipiált leveleket mind meghozták, azután is akadtak kezünkben intercipiált levelek Eszterházi Dánielé, kiben ezeket írja többi között ultima Junii: itt uram ezeket az embereket mind közönségesen elfogta az métel, et totus iste mundus in maligno positus est, s ugyancsak Nicodemus módjára is, non est, qui faciat bonum noster est usque ad unum; nem tudja, ha nem maga rosz praesagium-é jövendő nagy ruinajokra; egy szolgája, egy jóakarója nem találta ő felségének citra catholicos. Ezeket írta Eszterházi Pálnak, ebből igen kitetszik, az ur isten hadakozott érettünk, igazgatván az emberek szivit ugy, hogy azok tőlök idegenekké löttek. Az leveleket felkeressük s beküldjük kegyelmetek kezében. Az török dolgában az kegyelmed írása szerént az ur isten egyiket megadta, az békességet is mi, elhittük, végben vihetjük, szükség az levelek leminutázása, az intercipiált leveleket az ur isten jókor adta volt kézben, kiért mint haragudjék az palatinus is, meglátja kegyelmed. Az török állapotjáról való írás is helyes, kegyelmednek abból is jót hoz ki az ur isten, kiről azelőtt bőven irtunk; megolvassván kegyelmed az mostan beküldött leveleket is, az török dolgokról is megirhatja censuráját. Kegyelmed egészségtelenségét bánjuk, az ur isten állassa helyére. Mi most istennek hála türethöképpen vagyunk, mi azon vagyunk, minél hamarébb convocalhassuk az statusokat és jó móddal continuálhassuk az tractát is, kiváltképpen ha az király követje is el kezd jönni. Időnk

igen meleg és szeles jár, eső nélkül szükölködnek az vetemények; adja az ur isten, hallhassunk minden jót kegyelmetek felől. Datum Sáros die . . *) Julij Anno 1644.

G. Rákóczy m.p.

Kivülről: 17 Julij in Colosuar reddite hora vespertina post octauam 1644.

Külczim: Generoso Magistro Stephano Kassai de Kolosvar Consiliario nostro intimo et Regni Transsylvaniae Prothonotario etc. Fideli sincere nobis dilecto.

Cito

Cito

Citissime

Cito.

(Eredetije a magy. kir. kamarai levéltárban.)

(Az egész levél Rákóczy saját keze írása.)

XXVI.

1644. Jul. 19.

Georgius Rákóczi junior Dei Gratia Princeps Transylvaniae sat.

Generose sat. Salutem sat. Az kolosvári gyalogok közül elszökötteknek felkeresésére és megfogattatására az kegyelmed írása szerint im küldöttünk egy patens mandatumot kegyelmed kezéhez a végre, hogy kegyelmed megolvastván, ha valami illegitimitást talál benne, ki ne adja úgy, hanem meliorálván, küldje kezünkhöz, és annak jó módja szerint expediáltatván, megküldjük nekik. Cui in reliquo stb. Secus non facturus. Datum in Civitate nostra Alba Julia die 19 Julii Anno 1644.

GEOR. RÁKÓCZY m. p.

Külczim: Generoso Stephano Kassai de Kolosvár Consiliario nostro intimo ac per regnum Transylvaniae magistro prothonotario fideli sincere nobis dilecto.

(Eredetije a m. k. kamarai levéltárban.)

XXVII.

1644. Jul. 20.

Az ur isten stb.

12 die praesentis mensis irt kegyelmed levelét mi 16 die vöttük vala el Havasfalván 4 $\frac{1}{2}$ óraker reggel, istennek hála most is egészségünk türethetőképen szolgál s egyéb

állapotunkban is, legyen az urnak áldott szent neve, panasz nélkül vagyunk. Ugy vagy, az mint kegyelmed is írja, derekas conflictus-sal, palatinus urammal levő német had nem profligaltatott ugyan szemben, de kárral bizony annyival mene el, azon sem veszhett volna igen sokkal több annál el, melyet kegyelmed Fejér Caspartól is alkalmasint megérthetett, ki most is naponként vesz s élénk az isten áldásával, az is bizony nagy confederatio kegyelmed írása szerint, sokat is tartottunk rajta tanács ur hiveinkkel együtt, kiválképen hogy az lengyel király ő felsége internuntiusa által indutiát kér vala palatinus uramnál, kiben felforgattunk mind hasznunkat, kárunkat, az svecusoknak távul lételeket, egyéb akadályokat is, melyek vagy jelen voltak avagy következhetnének, melyekre mint resolváltuk magunkat és mihez alkalmaztattuk, ezelőtti levelünkben eddig kegyelmed megérthette. Palatinus uram elment által az Fátrán is, ez mieink is utána nyomakodnak, kik előtt Kemény János uram vagy, s im az elmúlt kedden is küldénk 1400 jó lovas kopjást utána ő kegyelmének, valamire az ur isten segíti, úgy hiszszük, el nem mulat semmi jó hasznos alkalmatosságot; az mint tudósitanak, nem volnánk oda feles svecusok, jóakarók nélkül, istentől ő felségétől kell minden igyekezetinkre áldást várnunk, mert a nélkül semmi előnkben vött utunk, fáradásunk, hadakozásunk nem másért s okért vagy, hanem az miért kegyelmed írja s úgy is látjuk. Tegnap délest 4 s 5 óra között jégeső is tanált vala bennünket Körtvélyesnél, de nem tön ott kárt az darab földön, többször nem volt, de akarki szerethetné, ez mindennel bőv is. Holnap Ungvárra, szombaton Munkácsra s onnét hétben kelve isten áldásából szerdán vagy csötörtökön Patakra megyünk, onnét Cassára. Adja az ur isten stb. Datum Sobrancez, 20 die julii Anno 1644.

G. Rákóczy m.p.

Külczim: Generoso Magistro Stephano Kassai de Colosvar stb.

Cito stb.

(A levél I. Rákóczy György írása.)

(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

*) Üres hely van hagyva.

B. WESSELÉNYI MIKLÓS

HÜTLENSÉGI BŰNPERE.

Közi: Jakob Elek.

HARMADIK FEJEZET.

AZ ALPERES BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS BIZONYÍTÁSAI.

I.

ALPERESI OKLEVELEK.

(Folytatás.)

46-ik számhoz 3. tanu.

Alólírott tekintetes Szathmár megye főszolgabírája tekintetes Darvay Ferencz ur s esküdt társa által az előmutatott kényszerítő parancsolat mellett felszólíttatván, hogy az előterjesztett kérdőpontra tennék hiteles vallomást, mely felszólítás következtében bizonyítom:

A kérdett megyei közgyűlésen jelen voltam, a midőn megyebeli Nagy-Károly városában építés alatt levő megyei vár tovább való építése vagy az építés félbeszakítása s más helyre való áttétele szóba jött, a mikoron tekintetes Kovács Sándor táblabíró ur az építés félbeszakittatását ilyforma szavakkal is sürgette: „az emelet építésével hagyjunk fel, fedessük be a mint most áll, jó lesz valami magazinnak“; mely beszédre első alispány tekintetes Kende Zsigmond ur csendes hangon mit felelt, fel nem vehettem, hanem azon felelet tekintetes Kovács Sándor urnak igen nehezen esvén, ezeket mondotta: „egyszer szólottam a Csillagban tartott gyűlésben a szólás szabadsága ellen, a mit holtig fogók bánni, ha ősz fejemmel így bánnak véleményem kimondásáért.“

Mely leirt vallomásomat hitletételem mellett nevem aláírásával is erősítve kiadtam. Krassón, julius 15-én 1838. Kerekes László, tekintetes nemes Szathmár megye tiszti alügyésze m.k. Eredetiségét elismerjük. Költ Krassón, julius 30-án 1838. Szathmár vármegye főszolgabírája Darvay Ferencz m. k. (P.H.) és főesküdtje Ternyei János m. k. (P.H.)

46-ik számhoz 4. tanu.

Alólírt, miután nemes Szathmár megye főbírája Darvay Ferencz és esküdtje Ternyei János által törvényes parancsolat előmutatása mellett megszólíttattam, hogy az előmbe adott kérdőpontokra hit alatt vallomást tennék, ezennel vallomást teszek mint következők:

Az 1-sőre. Szathmár vármegyének 1837-dik évi szeptember 11-én tartott közgyűlésen jelen voltam.

A 2-ikra. Az ujonan épülő megyeház akkor még csak földszinti falainak magosságáig volt felrakva, Kovács Sándor táblabíró ur, ki annak, hogy a ház Nagy-Károlyban építtessék, soha sem volt barátja, az említett gyűlésben indítványba tevő: miképpen jó lenne a további falrakással felhagyni, hanem az épületre, úgy mint akkor áll vala, fedelet tenni s raktárnak használni. Ezen indítványra Kende Zsigmond alispány azt jegyzé meg, hogy az oly férfihoz, mint a táblabíró, illetlen. E megjegyzést Kovács Sándor ur nehezen vette s panaszkodott, hogy az oly megtámadás, mely a szólás szabadságát sérti. Ezen panaszkodás közben helyin fennállva hangos szavakkal s a belső megindulás minden jeleivel ezeket is nyilvánította: „szánom azon bűnöt, hogy az isten bocsássa meg, melyet báró Wesselényi Miklós ellen elkövettem, midőn ellene vallottam. Azt gondoltam, hogy hazámnak használok vele; de most látom, hogy a szólasszabadság el van tapodva.“

Melyről hit alatt kiadtam ezen vallomásomat, saját aláírásommal és pecsétemmel

megerősítve. Csekén, július 17-én 1838. Kölcsey Ferencz, nemes Szathmár megye főjegyzője és táblabírája m. k. (P.H.) Eredetiségét bizonyítjuk. Költ Krassón, július 30-án 1838. Szathmár megye főszolgabírája Darvay Ferencz m. k. (P.H.) és főesküdtje Ternyey János m.k. (P.H.)

46-ik számhoz 5. tanu.

Alólirt nemes Szathmár megye főszolgabírája Darvay Ferencz és esküdtje Ternyey János által törvényes parancs mellett felszólíttatván, hogy az előnkbe adott kérdőpontokra hitletétel után tennék tanuvallomást, melyet is ezennel teszek.

1-ső. Szathmár megye 1837-ik évi szeptember 11-dikén tartott közgyűlésén jelen voltam.

2-ikra A N.-Károlyban épülő megyeház falai akkor még csak a földszinti sorig voltak felrakva. Annak, hogy a megyeháza N.-Károlyban építtessék, sokan nem voltak barátja. Kovács Sándor táblabíró mindenkik között leginkábbj ellene volt mindenkor; ez alkalommal is előjövén róla a szó, Kovács Sándor indítványba tette, hogy tovább ne építtessék, hanem falai, a mint voltak, befedetvén, az raktárnak használtasson.

Ezen kinyilatkozást Kende Zsigmond első alispány egy oly férfihez nem illő gúnynak nevezte. Melyen Kovács Sándor nagyon megindult, panaszkolta, hogy ily megtámadás a szólás szabadságát sérti s helyéből felállva, könnyes szemekkel így nyilatkozott: „szánom azon bűnömet, hogy az isten bocsássa meg, melyet báró Wesselényi Miklós ellen elkövettem, mi dőn ellene szóltam és vallottam, azt gondoltam, hazámnak használok vele; de most látom, hogy a szólás szabadsága el van tapodva.“

Mely hit alatti vallomáson saját kezem írással ezennel kiadtam. Krassón, július 29-én 1838. Eötvös Mihály, nemes Szathmár megye táblabírája m. k. Eredetiségét bizonyítjuk. Költ Krassón, július 30-án 1838. Szathmár megye főszolgabírája Darvay Ferencz m. k. (P.H.) főesküdtje Ternyey János m. k. (P.H.)

47-ik szám.

Alólirt ezennel bizonyítom és hit letétellel is megerősíteni kész vagyok, hogy a közelebbi múlt május hó 21-ik s következő napjain ezen tekintetes nemes Szathmár vármegyének N.-Károlyban tartott közgyűlésében jelen lévén, mellettem ált tekintetes Tisza-ujhelyi Ujhelyi Károly főadószedő ur magától, önkéntesen a gyűlési teremben hozzáam hajolva, így szólított meg: „barátom! nem képzelheted mennyi nyughatatlanságot s álmatlan éjet okozott nékem már azon valómásom, melyet báró Wesselényi ellen a fiscus részére tettem; szeretném hibámat helyre hozni, csak annyira ne compromittálnám magamat. Mindezekre Uray Bálint alispány és Hollósy királyi fiscalis ígéretei vettek rá.“ Ezen közlés engem különösen meglepett s tanácskérésére neki javallám, hogy ha így van: emberi kötelessége hibáját helyre hozni; mire ő azt mondotta, hogy tekintetes Kölcsey Ferencz főjegyző urhoz mennék és neki megmondván a nékem mondottakat, igyekezni fog elkövetett hibáját helyre hozni, egyttal felszólított engem, hogy a mondottakat előre is közöljem Kölcsey Ferencz urral, a mit is még az nap teljesítettem, másnap ismét ülésbe menvén, mondotta nekem, de Kölcsey Ferencz urnak is, hogy elmegy hozzá, de ezen ígéretet teljesítette-é vagy nem, nem tudom. Költ Borhidon, augusztus 6-án 1838. Eötvös Mihály, nemes Szathmár megye táblabírája m. k.

48-ik szám.

Alólirt ezennel bizonyítom és hit letétellel is megerősíteni kész vagyok, hogy a közelebbi múlt május 21 és következő napjain tartott közgyűlése alatt, minekutána báró Wesselényi Miklós részére a bárónak 1834-ik évi december 9-én tartott beszédéről szóló bizonyítványt kiadatni elhatározta, táblabíró Eötvös Mihály ur előmbe jövén, elbeszélte, miképpen Ujhelyi Károly főadószedő ur kinyilatkoztatta előtte, mely sok nyugtalanságot okozott neki azon vallomása, melyet a királyi fiscus részére báró Wesselényi Miklós ellen tett; hogy arra őt Uray alispány és Hollósy királyi fiscalis urak birták, s hogy

ő ebbeli hibáját szeretné jóvá tenni. Beszélte továbbá, hogy ő, tudniillik Eötvös Mihály azt tanácsolta nevezett Ujhelyi Károlynak: hogy ha így van, emberi kötelessége a dolgot jóvá tenni. Mire említett Ujhelyi Károly ur azt ígérte, hogy hozzám, alólirtoz jóvend s hibája helyrehozásán igyekezni fog. Eötvös Mihály urnak ezen beszéde után ugyanazon közgyűlés alatt egy reggel a megyei gyűlésteremben mindjárt az ülés kezdete körül többször említett Ujhelyi Károly ur a terembe bejövén és szokása szerint éppen mellettem helyet foglalván, megszólított s jelenté, miképpen azon reggel engem szálláson keresett és sajnálja, hogy otthon nem talált; egyéberánt ígérte, hogy rövid időn ismét látogatásomra jön s azon tárgy felől, melyet Eötvös Mihály előtt már említésbe tett, velem tanácskozni kíván. Felelém, hogy szívesen elvárom; de ő mind ez ideig ígérését nem teljesítette. Költ Csekén, augusztus 14-én 1838. Kölcsey Ferencz, nemes Szathmár megye főjegyzője s több megyék táblabírája m. k. (P.H.)

49-ik szám.

Alólirt az igazság szeretetétől vezéreltetve s báró Wesselényi Miklós ur felszólítására önkényesen bizonyoságot teszek, hogy báró Wesselényi Miklós az 1834-ik évi december 19-én tartott Szathmár megyei közgyűlésen semmi lázadásra célzó törekvést sem tettei, sem beszédei által távolról sem mutatott. A gyűlést megelőző napon Fleckl Károly urnál, gróf Károlyi György directoránál együtt valék Wesselényivel, s előttem sokat beszéltem azon óhajtasárról, hogy megyénk az örökös megváltásról szóló 5-ik articulusra kedvező utasítást adjon. Ő az örökös megváltást szíve meggyőződésénél fogva úgy tekintette, mint az ország jóvendőbeli békés állapotjának talpkövét, s azt hívé, hogy azon articulus nélkül az adózó nép békétlenné lehet s a haza csendessége veszedelembé juthat; ezen hitnél fogva forrón kívánta ugyan, hogy az articulus elfogadtassék; mindazonáltal valamint a gyűlés előtt legkisebbet sem tett az együtt beszélgetésen kívül, úgy a gyűlésben egyedül azzal foglalatzkodott, hogy a kérdéses articulus

mellett erősségeket hozzon fel, ezt tette is három hosszas beszédben; de sem az ország státusait egymás ellen, sem a megyei rendeket a királyi felség és kormány ellen legkevésbé sem ingerlette. Beszélt ugyan a kormányról, de az ellen való támadást vagy ellenszegülést soha csak gyaníthatólag sem vett célzásba, hanem a kormánynak és a nemességnek az adózó néphez való viszonyait fejtegette s ezen fejtegetést célzására erősségül használta. E fejtegetés közben a kormányról mondott némely kitételeit Uray Bálint második alispány ur úgy értette, mintha azok által a felség szent személye sértettet volna meg. Azonban báró Wesselényi Miklós nyomban kimagyarázta magát, miképpen ő a felség szent személyét a kormány név alatt nem érti s ő a felség iránt most is, mint mindig, hódoló tisztelettel viseltetik s valóban lehetetlen is meg nem vallanom, hogy báró Wesselényi (kit a Szathmár megyei gyűléseken sokszor hallottam) a királyi felségről mindenkor mély tisztelettel szólt; s ha szeretett is szabadon és merészen szólani, de törvény és kormány elleni feltámadásra soha Szathmár megye rendeit nem buzdította, sőt inkább a felül említett gyűlésben is azon dolgozott, hogy törvényhozás békeséges útján állíttassék meg azon czikely, mit ő oly hasznosnak hitt. Miről adtam ezen bizonyoságtévő leveletem, a közgazság azt hozván magával. Költ Czegeben, április 18-án 1838. Tekintetes nemes Szathmár vármegye első alispánja Kende Zsigmond m. k. (P.H.)

50-ik szám.

Mi tekintetes nemes Szathmár megyének főszolgabírája és rendszerinti esküdtje ezennel bizonyítjuk, hogy méltóságos Saárdi Somsich Pongrácz királyi személynök ur aláírása alatt folyó 1838-dik esztendő január hónap 3-ról költ törvényes vallató parancsolat ereje mellett méltóságos hadadi báró Wesselényi Miklós ur részére az alább följegyzett kérdőpontokra az ide csatolt bizonyítványokat adó személyeket megesküetvén és kihallgatván, vallomásaikat önirások mutatása szerint kivettük.

Kérdőpontok.

1-ször. Közelebbi 1838-ik évben május 21-én tartatott Szathmár megyei közgyűlésben, midőn báró Wesselényi Miklósnak Szathmár vármegye rendeihez intézett s mind az 1834-ik december 9-iki gyűlésben, mind máskor ott nyilvánított törvényes törekvései s király és haza iránt bizonyított hűsége iránt bizonyítványt kérő folyamodása felolvasatott, ellenezte-é azt valaki? vagy pedig ellentmondás nélkül határoztatott a nevezett báró által kért bizonyítványnak kiadattása?

2-ik. Az a) alatt feljegyzettek közül voltak jelen ezen gyűlésben?

a) Kende Zsigmond, Uray Bálint, Kovács Sándor, Vásárhelyi József, Kovács László, Ujhelyi Károly, Vetési Sámuel, Szuhányi Ferencz, Szerdahelyi Pál, Gabányi Sándor, Domahidi Pál, Domahidi Gedeon, Csergő Antal, Fleckl Károly, Matay Antal, Nagy Ignác, Fekete Márton, Csabay Antal.

Ezen kérdőpontokra a következő tanúk hallgattak ki:

1-ső tanu Tyukodi Gyene Károly, több tekintetes nemes vármegyék táblabírája s hazai hites ügyvéd.

2-dik tanu Szováthy Zsigmond hites ügyvéd.

3-ik tanu Nagy-dobai Décsey Farkas, tekintetes Szathmár megye táblabírája.

4-ik tanu Ách Antal, tekintetes Szathmár megye rendes esküdtje.

5-ik tanu Fülel József.

6-ik tanu Kölcsey Ferencz, nemes Szathmár megye főjegyzője és táblabírája.

7-ik tanu Eötvös Mihály, nemes Szathmár megye táblabírája.

8-ik tanu Chernel József.

E jelen vizsgálat általunk hogy ezek szerint tétetett légyen meg, ezennel bizonyítjuk. Költ Krassón, július 30-án 1838. Tekintetes nemes Szathmár megye főszolgabírája Darvay Ferencz m. k. (P.H.) és rendszerinti esküdtje Ternyey János m. k. (P.H.)

50-ik számhoz első tanu.

Alólirt felsőbb parancsolat mellett felszólíttatván tekintetes Darvay Ferencz ur főszolgabíránk és esküdtje által báró Wes-

selényi Miklós ő nagysága részéről az eránt, hogy a midőn e folyó évi májusi közgyűlésben báró Wesselényi Miklós ő nagyságának Szathmár megye rendeihez intézett s mind az 1834-ik december 9-iki gyűlésben, mind máskor ott nyilvánított törvényes törekvései, király s haza iránt bizonyított hűsége felől bizonyítványt kérő folyamodása felolvasatott. a nevezett báró által kért bizonyítványnak kiadattatása, ezennel lelkiismeretesen bizonyítom, hogy én az érintett bizonyítványnak csak a kiadattatásán lévén jelen, nem pedig a kérelem felolvasásán, a felolvasáskor történeteket csak hallomás után tudom, hallomásból tudom ugyanis, hogy annak felolvasáskor senki csak egy szó ellenszót se szólott, azt pedig magam tudománya után bizonyítottam, hogy a bizonyítvány felolvasására senki ellenkezőleg nem nyilatkozott, pedig jelen voltak ottan a tekintetes királyi ügyvéd urnak némely tanui is, nevezetesen tekintetes Kende Zsigmond, Uray Bálint, Kovács Sándor, Vetésy Sámuel, Szerdahelyi Pál, Matay Antal, Nagy Ignác, Fekete Márton, Fogarasy László, Gabányi Sándor, Ujhelyi Károly urak is.

Melyekről adom ezen saját iratom, szokott pecsétemmel erősítve. Szathmár, 5-ik július 1838. Tyukodi Gyene Károly m. k. (P.H.) több tekintetes nemes megyék táblabírája s hazai hites ügyvéd. Eredetiségét bizonyítjuk. Krassón, július 30-án 1838. Nemes Szathmár vármegye főszolgabírája (P.H.) Darvay Ferencz m. k. és főesküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz második tanu.

1838. év július hónap 6-án Szathmár megyei főszolgabíró Darvay Ferencz és esküdt Ternyey János által felszólíttatván az előmbe adott kérdőpontokra teendő vallomásra, azt a kényszerítő parancs megmutatása után e következendőkben adom elő letett hitem után:

1-sőre. Közelebbi 1838. év május 21-én tartott közgyűlésben báró Wesselényi által kért bizonyítvány kiadását senki nem ellenezte, sőt folyamodása felolvasatván, azt harsány „éljen“ követé, miután — bár a kért bizonyítványt pártfogolni nem vala szükség — mindazáltal többen állanak fel, kik a kért

bizonyítvány kiadását javallák. Elsőben is tekintetes Szerdahelyi Pál főügyész ur hosszabb beszéddel adá elő, hogy a kért bizonyítvány kiadását megtagadni nem lehet vélekedése szerint; mert ha a báró oly valamit mondott volna az 1834. december 9-ki gyűlésben, mi felségsértés lett volna, köteles a bárót följelenteni, törvényben lévén az, hogy a ki a felségsértést hallja, tudja és mégis azt fel nem adja vagy módja lévén benne, meg nem akadályozza, szinte ugy bűnös, mint az azt elkövető felségsértő. Továbbá, hogy neki mint tisztii főügyésznek lett volna kötelessége — bár a megye széke eleibe nem tartozik az ilyenü bün elitélése — a megyét a felségsértésre figyelmeztetni, a bárót mint felségsértőt az illető helyekre feljelenteni. Ezután Botka Lajos és Mándy Imre táblabíró urak javallák hosszabb beszéddel a kért bizonyítvány kiadását, s a közgyűlés minden tagja „éljen“ kiáltással helyeslé azt.

2-dikra. Uray Bálint és Kende Zsigmond alispán urakat, ugy Vetési Sámuel, Szerdahelyi Pál, Mándy Imre, Szuhányi Ferencz, Ujhelyi Károly urakat láttam személyesen jelen lenni, a több kértett személyek is jelen lehettek, de felügyeiletem arra nem lévén, bizonyosan nem állíthatom. Költ Nagy-Károlyban, fentirt időben. Szováthy Zsigmond m. k. (P.H.) hites ügyvéd.

Eredetiségét bizonyítjuk. Kelt Krassón, július 30-án 1838. Szathmár megye főszolgabírája (P.H.) Darvay Ferencz m. k. és esküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz harmadik tanu.

Tekintetes Szathmár vármegye főszolgabírája Darvay Ferencz és esküdt társa Ternyey János urak által felszólíttatván, hogy tennék bizonytságot arról, hogy folyó év május 21-én Nagy-Károlyban tartatott közgyűlésen, midőn báró Wesselényi Miklósnak Szathmár megye rendeihez intézett mind az 1834. december 9-ki gyűlésen, mind máskor ott nyilvánított törvényes törekvései, király és haza iránt bizonyított hivesége felől bizonyítványt kérő folyamodása felolvastatott, ellenzette-é azt valaki vagy minden ellenmondás

nélkül határozatott a nevezett bizonyítvány kiadása?

Én, ki folyó év május 21-én tartatott közgyűlésen jelen lévén, tiszta lélekkel bizonyítom, hogy a fentebb említett bizonyítvány kiadása a rendek minden ellenmondása nélkül határozatott. Költ Dengelegen, július 21-én 1838. esztendőben (P.H.) N.-Dobai Décsy Farkas m. k., tekintetes nemes Szathmár vármegye táblabírája.

Eredetisége általunk bizonyíttatik. Költ Krassón, július 30-án 1838. Szathmár megye főszolgabírája (P.H.) Darvay Ferencz m. k. és főesküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz negyedik tanu.

Folyó 1838. július 18-án tekintetes Szathmár megyei F.-Gyarmat mezővárosa az említett nemes megye főszolgabírája tekintetes Darvay Ferencz és esküdt társa tett azon felszólítás következésében, hogy az előmbe adott s kisebb cancellárián kelt kegyes parancsolat következésében az előmbe terjesztett kérdőpontokra nézve adnék jó lélek szerint feleletet, az előmbe adott kérdőpontokra nézve következő módon teszem le hittel megerősített írásbeli lélekisméretes vallomásomat, az

Elsőre: a kéredezett közgyűlésen, midőn báró Wesselényi Miklós ur azon folyamodása, melyben a tekintetes rendeket az iránt instálta, hogy mind az 1834. év december 9-ki, mind a más időkben tartott közgyűlésekben tett szavairól s tetteiről adnának a tekintetes rendek hiteles bizonyítványt, melynek felolvasása után a tekintetes rendek által, a kik csak a teremben jelen voltak, összehangzólag és senki ellene nem szólván, a kért bizonyítvány kiadatni rendeltetett, jelen voltam; hol a báró Wesselényi Miklós ő nagysága folyamodása is a megyei jegyzőkönyvbe szóról szóra beiratni rendeltetett. A

Másodikra: kéredezett felperesi tanuk közül, tisztán emlékezem, hogy tekintetes Kende Zsigmond, Uray Bálint alispány urak, Vetési Sámuel és Szerdahelyi főfiscalis urak jelen voltak, kik közül az utolsó a kért bizonyítványt kiadatni annyival inkább sürgette, hogy ha báró Wesselényi Miklós azon

gyűlésben felség és hazát sértő szavakat szólott volna, neki mint tiszti ügyésznek lett volna kötelessége még azon gyűlésben az actiót feltenni; de mire említett Wesselényi Miklós sem szavai, sem tette által alkalmas nem nyújtott. Melyről kiadtam ezen hittelt megerősített bizonyítványomat. Kelt F.-Gyarmaton, július 18-án 1838. (P.H.) Ách Antal m. k., tekintetes Szathmár vármegye rendes esküdtje.

Eredetiségét bizonyítjuk. Krassón, július 30-án 1838. Szathmár megye főszolgabírája (P.H.) Darvay Ferencz m. k. és főesküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz ötödik tanu.

1838. évi július hó 1-ső napján tekintetes nemes Szathmár vármegye Apa helységében Darvay Ferencz, Szathmár megye főszolgabírája s esküdt társa által a hozzájuk intézett fensőbbi felszólító (Compulsorium) parancsolat erejénél fogva felszólíttatván az alant irt kérdésekre teendő tanubizonyosságtételre s arra meg is eskettetvén, azok iránt ezekben teszem önkéntes tanuvallomásomat:

Kérdőpontok:

1-ször. A közelebbi 1838-ik évi május havi 21-ki közgyűlésen, midőn báró Wesselényi Miklósnak Szathmár megye rendeihez intézett s mind az 1834-ik évi december 9-ki közgyűlésen, mind máskor ott nyilvánított törvényes törekvései, király s haza iránt bizonyított hűsége felől bizonyítványt kérő folyamodása felolvastatott, ellenzette-é azt valaki vagy pedig minden ellenmondás nélkül határozatott a nevezett báró által kért bizonyítványnak kiadatása?

2-szor. Az A. alatti királyi fiscus tanui közül kik voltak jelen ezen közgyűlésben?

Előszőr.

Felolvastatván a bárónak kérdéses folyamodása, a kért bizonyosság-levél egyhangulag minden oldalról kiadatni nyilatkoztatott; nevezetesen Szerdahelyi Pál tiszti főügyész ur azt mondotta, hogy a nemes megye következetlenség nélkül meg sem tagadhatná ezen testimonialist; mert — ugy mond — ha a Wesselényi Miklós beszédjeiben s magaviseletében akár az 1834. évi 9-ik decemberi

közgyűlésben, akár más alkalmatossággal, midőn itt a gyűléseinkben megjelent, olyas valamit tapasztalt vagy csak gyanított volna is, mivel jó királyunk szentséges személyét sérteni kívánta volna vagy a rettenetes hűtlenségi bűnre mutatkozott volna, valamint a nemes megye közönsége el nem hallgatta volna, ugy tiszti ügyvédi kötelességénél fogva is ő lett volna legelső, ki annak megbüntetéséért felsőbb helyekre jelentéstételt sürgetett volna, mert világosak a törvények szavai, hogy ki az iszonyu felségsértési bünt tudja és a nélkül, hogy feljelenené, elhallgatja vagy módjában lévén, meg nem akadályoztatja, szint oly bűnös, mint ki azt megcselekszi; következésképen valamint a nemes megye Wesselényinek beszédjét s magaviseletét felségsértésnek nem vévén, iránta jelentést nem tett, ugy most következetlenség nélkül a kért testimonialist meg sem tagadhatja. Hasonló értelemben többen is nyilatkoztak és senki sem lévén az egész gyűlésben, ki a kért bizonyítványnak ellene mondott avagy csak iránta legkisebb nehézséget tett volna is, első alispány Kende Zsigmond ur a közakaratot, hogy tehát a kért bizonyítvány adassék ki, oly módosítással nyilatkoztatta ki, hogy a folyamodása is a bárónak igtattassék belé.

Másodszor.

Jelen voltak ezen közgyűlésen a királyi fiscus A. alatti tanui közül Kende Zsigmond, Uray Bálint, Kovács Sándor, Vetésy Sámuel, Szerdahelyi Pál, Matay Antal, Mándy Imre, Nagy Ignác, Fekete Márton, Szuhányi Ferencz, Gabányi Sándor, Csabay Antal és Ujhelyi Károly.

Mely eként történt dolgokról kiadtam e jelen bizonyosság-levelemet. Költ mint fölebb. (P.H.) Füley József m. k.

Eredetiségét bizonyítjuk. Krassón, július 30-án 1838. Szathmár megye főszolgabírája (P.H.) Darvay Ferencz m. k. és főesküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz hatodik tanu.

Alólirt, miután nemes Szathmár megye főbírája Darvay Ferencz és esküdtje Ternyey János urak által törvényes parancsolat előmutatása mellett felszólíttattam arra, hogy

az előmbe tett kérdésekre hit alatt vallomást tegyek, a kívánt vallomást következőekben teszem meg:

Az 1-sőre. Nemes Szathmár megyének folyó évi május 21-ik napján tartatott közgyűlésén báró Wesselényi Miklósnak azon folyamodását, mely által mind máskor, mind különösen 1834. évi december 9-kén tartott közgyűlésben nyilvánított törvényes törekvései s király és haza iránt bebizonyított hűsége felől megyei bizonyítványt kért, mint a tisztelt megye főjegyzője magam olvastam fel s hiteles bizonytságot tehetek, hogy a felolvasást közhelybenhagyás követte s több egyes tisztviselők s táblabírák különösen is felszólottak s a kérelem teljesítését igazságosnak vallották; többek között Szerdahelyi Pál tiszti főügyész felállván, nyilvánította, hogy a kérelem igazságos, s hogy ha nem igazságos volna s következőleg báró Wesselényi Miklós az érintett közgyűlésben legkisebb törvényteleniséget elkövetett volna, ő maga mint tiszti ügyész ellene felkelni kötelességének tartotta volna.

A 2-ik pontra. A királyi fiscus velem közlött tanui közül bizonyítvány adására nézve hozott határozaton jelen voltak: Kende Zsigmond és Uray Bálint alispánok, Kovács Sándor táblabíró, Vetési Sámuel főügyész és Szerdahelyi Pál hasonló főügyész, Matay Antal főbíró, Mándy Imre táblabíró, Nagy Ignác szolgabíró, Fekete Márton táblabíró, Szuhányi Ferencz főbíró, Gabányi Sándor szolgabíró, Csabay Antal táblabíró, Ujhelyi Károly főadószedő. Ezek jelenlétét bizonyosan tudom, a többiekre nem emlékezem. Ezen előszámláltak közül pedig, valamint a közgyűlés minden tagjai közül egyetlen egy sem találkozott, ki a báró kérésének egy hanggal is ellenmondott volna sem akkor, midőn a kérelem felolvasatott, sem akkor, midőn a bizonyítvány készen lévén, hitelesítés végett szokás szerint a rendek elébe terjesztetett.

Mikről ezen vallomásomat hit alatt saját aláírással és pecsétémmel megerősítve kiadtam. Csekén, július 17-kén 1838. (P.H.) Kölcsey Ferencz m. k., nemes Szathmár megye főjegyzője és táblabírája.

Eredetiségét bizonyítjuk. Kelt Krassón,

július 30-án 1838. Nemes Szathmár megye főszolgabírája (P.H.) Darvay Ferencz m. k. és főesküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz hetedik tanu.

Alólírt nemes Szathmár megye főszolgabírája Darvay Ferencz és esküdtje Ternyey János által törvényes parancs mellett az előmbe adott kérdőpontokra teendő vallomásra felszólítatván, azt ezennel teljesítem:

1-ször. Nemes Szathmár megye folyó esztendő május 21-én tartott közgyűlésén báró Wesselényi Miklós azon folyamodását, melyben mind máskor, mind különösen az 1834. esztendei december 9-ki közgyűlésbeni törekvései, király s haza iránt bizonyított hűsége felől megyei bizonyítványt kért, Kölcsey Ferencz főjegyző által felolvastatni hallottam, hitem szerént bizonyítom, hogy az ellen egyetlen egy szó sem tétetett a nagy számmal összegyűlt rendek között senki által is s a kérelem a megyei rendek által igazságosnak nyilvánítatván, a kívánt bizonyítvány kiadása meghatározatott. Többek közt Szerdahelyi Pál tiszti főügyész felállván, kijelentette, hogy a kérelem igazságos, s ha nem az volna, s ha báró Wesselényi Miklóst a királyi felség vagy haza alap törvényei ellen törvénytelenül s illetlenül szólni tapasztalta volna, mint tiszti ügyész ellene akkor felszólalni el nem mulatta volna.

2. A királyi fiscus velem közlött tanui közül a folyó esztendő május 21-ki közgyűlésnek azon ülésében, melyben az érdeklött folyamodás felolvasatott, jelen voltak: Kende Zsigmond első, Uray Bálint másod alispánok, Kovács Sándor, Mándy Imre, Fekete Márton táblabírák, Szerdahelyi Pál, Vetési Sámuel főügyészek, Szuhányi Ferencz, Matay Antal főbírák, Nagy Ignác, Gabányi Sándor szolgabírák, Csabay Antal táblabíró, Ujhelyi Károly főadószedő, és ha emlékezetem nem csal, Szöllősy György; ez utolsót bizonyosan nem tudom, de a többi hogy ott volt, bátran állítom, valamint azt is, hogy sem ezen tanuk közül egy is, de se más senki nem találkozott, a ki a báró Wesselényi Miklós kérelmének ellene szólott volna vagy a bizonyítvány elkészülte után, midőn az hite-

lesítés végett felolvastatott, abban egy betű változtatást is kívánt volna tétetni.

Mely vallomásmat ezennel tulajdon irásommal kiadtam. Krassón, július 29-kén 1838. Eötvös Mihály m. k., nemes Szathmár megye táblabírája.

Eredetiségét bizonyítjuk. Kelt Krassón, július 30-án 1838. Nemes Szathmár megye főszolgabírája (P.H.) Darvai Ferencz m. k. és főesküdtje (P.H.) Ternyey János m. k.

50-ik számhoz nyolczadik tanu.

Alább irt megyénk főszolgabírája tekintetes Darvai Ferencz s esküdt társa Ternyey János urak felséges királyunk törvénybeli személynöke Somsich Pongrácz ur ő méltósága vallató parancsolatja aláírása alatt felszólítottak, báró Wesselényi Miklós ő nagysága részére hit letétele mellett bizonyítnék arról:

1-ször. A közelebbi 1838-ki évi május 21-kén tartatott közgyűlésen, midőn báró Wesselényi Miklósnak tekintetes Szathmár megye rendeihez intézett s mind az 1834-ki december 9-éni közgyűlésben, mind máskor nyilvánított törvényes törekvései, királyunk s haza iránt bizonyított hűsége felől bizonyítványt kérő folyamodása felolvastatott, ellenzette-é azt valaki vagy pedig minden ellentmondás nélkül határozatott a nevezett báró által kért bizonyítványnak kiadása?

2-ször. Az A. alatti királyi fiscus tanui közül kik voltak jelen ezen a gyűlésen?

Mely parancsolatnak tartozott kötelességem szerint engedelmességgel, következőleg teszem hitem szerinti tudományomat, az

1-sőre. A nevezett gyűlésben Szathmár vármegyéhez irt folyamodása báró Wesselényi Miklósnak felolvastatván, azonnal megyei főügyész Szerdahelyi Pál ur oly nyilatkozást tett, hogy ha báró Wesselényi Miklós akár december 9-ki, akár más alkalmatossággal Szathmár megyénkben tartott gyűlésekben uralkodó felséges királyunk szentséges személye ellen illetlenül vagy sértőleg szólott volna, ő ismerte volna hivatalánál fogva legfőbb kötelességének eránta a nemes megye rendeit felszólítani, de a mennyiben ugy az 1834-ki, mint máskori gyűléseinkben tartott beszédeiben báró Wesselényi Miklósnak

semmi olyast, mivel felséges királyunk szentséges személyét sérteni kívánta volna, észre nem vettünk; annál fogva a tisztelt báró által a megye rendeitől kért bizonyítványt meg nem tagadhatjuk. Mely nyilatkoztatásán az egész terem annyira megnyugodt, hogy csak egy sem találkozott a jelen valók közül, ki a bizonyítvány kiadásának csak egy szóval ellene mondott volna. Minek következtében tekintetes első alispán Kende Zsigmond ur a közakaratot mint elnök kimondván, a kért bizonyítványt oly formán javasolta kiadandónak, hogy ahhoz a báró folyamodó levele is csatoltassék.

A 2-ikra. Az A. betű alatt velem közölt királyi fiscus tanui közül következőket tudom jelen lenni azt irt gyűlésen, u. m. Uray Bálint, Kende Zsigmond, Kovács Sándor, Vetésy Sámuel, Szerdahelyi Pál, Matay Antal, Mándy Imre, Nagy Ignác, Domahidy Pál, Szuhányi Ferencz, Gabányi Sándor, Csabay Antal, Ujhelyi Károly.

Melyről adom bizonyítvány-levelemet aláírásom által. Kelt Szent-Korogyon, die 29-ik julii 1838. Chernel József m. k.

Eredetiségét bizonyítjuk. Kelt Krassón, július 30-án 1838. Szathmár vármegye főszolgabírája (P.H.) Darvai Ferencz m. k. és főesküdtje Ternyey János m. k.

51 ik szám.

Alólírtak tekintetes nemes Szathmár megye főszolgabírája és esküdtje ezennel bizonyítjuk, hogy nagyméltóságú Saárdi Somsich Pongrácz királyi személynök ur aláírása mellett folyó 1838-ik év január 3-áról kelt törvényes parancsolat mellett méltóságos hadadi báró Wesselényi Miklós ur részére az alább feljegyzett kérdőpontokra az ide csatolt bizonyítványokat adó személyeket megeskütvén és kihallgatván, vallomásaikat, mint önírásaik mutatják, kivettük.

Kérdőpontok:

1-ső. A közelebbi 1838-ik évi május 21-én tartott közgyűlésen, midőn báró Wesselényi Miklósnak Szathmár megye rendeihez intézett s mind az 1834-ik december 9-ki, mind máskor ott nyilvánított törvényes törekvései, király s haza iránt bizonyított

hivsége felől bizonyítványt kérő folyamodása felolvasatott, ellenzette-é azt valaki? vagy pedig minden ellenmondás nélkül határozott a nevezett báró által kért bizonyítványnak kiadatása?

2-or. Az ezennel előszámolt a) alatti fiscus tanui közül kik voltak jelen azon gyűlésben?

Ezen kérdőpontokra a következő tanuk hallgattattak ki:

1-ső tanu Becsky Károly Szathmár megyei táblabíró.

2-ik tanu Zaffry György Szathmár megyei táblabíró.

3-ik tanu Péchy Ágoston.

4-ik tanu Buday Ignác Szathmár megyei táblabíró.

5-ik tanu Balla Dániel.

Mely törvényes vizsgálat hogy általunk a fentebbiek szerint vitetett végbe, bizonyítjuk. Krassón, július 31-én 1838. Szathmár megye főszolgabírája [P.H.] Darvay Ferencz m. k. és esküdtje Boythor Endre m. k. (P.H.)

51-ik számhoz első tanu.

Alant irt Szathmár vármegyének főszolgabírája Darvay Ferencz és esküdtje Boythor Endre urak által hivatalosan megkerestetvén az iránt, hogy a velem közölt s ide eredetileg leirt kérdőpontokra saját tudományom szerint adnék vallomasi bizonyítványt, jelenen:

1. A közelebbi 1838 év május 21-én tartott közgyűlésben, midőn báró Wesselényi Miklósnak Szathmár megye rendihez intézett s mind az 1834-ki december 9-ki gyűlésben, mind máskor ott nyilvánított törvényes törekvései, király s haza iránt bizonyított hivsége felől bizonyítványt kérő folyamodása felolvasatott, ellenzette-é azt valaki vagy pedig minden ellenmondás nélkül elhatározott a nevezett báró által kért bizonyítványnak kiadatása?

2. Az a) alatti fiscus tanui közül kik voltak jelen ezen gyűlésben? a fiscus a) alatti tanui pedig ezek: Uray Bálint, Kende Zsigmond, Kovács Sándor, Vetésy Sámuel, Szerdahelyi Pál, Matay Antal, Schlachta Márton, Mándy Imre, Kovács László, Domahidy

Gedeon, Nagy Ignác, Szentléleki Mihály, Gálhomoky Dénes, Domahidy Pál, Luby Károly, Tamási László, Soós György, Fekete Márton, Szuhányi Ferencz, Fogarasy László, Gabányi Sándor, Fleckl Károly, Szöllösy György Csergő Antal, Csabay Antal, Ujhelyi Károly, Molnár József, Vörös László, Odor Benjamin, Csomay András.

A két pontok alatt foglalt kérdésekre letett hitem után igaz lélekkel a következő vallomást, ugymint: az

1-sőre. Jelen lévén Szathmár vármegyének e folyó évi május 21-én folytatva tartott közgyűlésében, jól tudom és mint igazán megtörtént dolgot vallom ázt, hogy a báró Wesselényi Miklós által írásbeli folyamodás szerint kért kérdéses bizonyítvány kiadását senki sem ellenzette, sőt a megyei főfiscalis Szerdahelyi Pál ur szólamlott fel elsőbben a kívánt kérdéses bizonyítvány kiadathatása mellett oly nyilatkozással, hogy miután ő a folyamodó báró Wesselényi Miklósnak mind az 1834-iki december 9-ki, mind pedig más gyűlései alkalmával Szathmár vármegyének a köztanácskozások folyta alatt mondott beszédeiben oly kifejezéseket, melyeket felségsértésre és hűségtelenségi bűnre elmagyarázni tudott volna, nem tapasztalt, tehát maga részéről is helyesnek és igazságosnak tartja a kért bizonyítvány kiadását. A —

2-ikra. Emlékezem, hogy a kérdésben kinevezett uri tanuk közül a folyó évi május 21-ki közgyűlésben jelen voltak: Uray Bálint, Kende Zsigmond, Kovács Sándor, Csabay Antal, Mándy Imre, Szerdahelyi Pál, Matay Antal, Domahidy Pál, Fekete Márton, Szuhányi Ferencz, Gabányi Sándor és Ujhelyi Károly, de a többi tanuknak bizonyos jelenlétöket egész meghatározottsággal nem állíthatom.

Mely vallomást letett hitem utáni tiszta lélekkel teszem, saját nevem aláírásával és élő pecsétemmel is erősítem. Költ Nagy-Peleskén, július 15-én 1838. (P.H.) Becsky Károly m. k., tekintetes nemes Szathmár vármegyének táblabírája.

Eredetiségét bizonyítjuk. Krassón, július 31-én 1838. (P.H.) Darvay Ferencz m. k., tekintetes Szathmár vármegye főszolga-

birája. (P.H.) Boythor Endre m. k. azon megye esküdtje.

51-ik számhoz második tanu.

Én alább irt mai napon ezen tekintetes nemes Szathmár vármegye főszołgabirája Darvay Ferencz és esküdtje Boythor András uraktól hivatalosan megkerestetvén, az általok előmutatott Sáárdi Somsich Pongrácz urnak, mint a törvényes dolgokban ő császári s apostoli királyi felsége személynökének neve alatt folyó évi január 31-én költ kegyes királyi vallató parancs törvényes hatóságánál fogva a velem közlött kérdőpontokra letett esküm szerint vallom e következően dőket: az —

1-sőre. Minthogy jelen voltam a folyó év május 21-én tartott közgyűlésben, a midőn méltóságos báró Wesselényi Miklós ur tekintetes nemes Szathmár vármegye rendeihez intézett s mind az 1834-ik évi december 9-ki közgyűlésben, mind más gyűlési alkalmakkal nyilvánosított törvényes törekvései, felséges királyunk s hazánk iránt kitüntetett hívsége felől a nemes megye hiteles pecsétjével megerősítendő bizonyítványt kérő folyamodása felolvastatott, tudom, hogy annak valódisága megismerésével a tekintetes rendek, kiknek igen számosan jelen volt tagjai közül vagy csak egynek is ellenzése vagy ellenmondása közbe nem jöttével a kért bizonyítványt kiadatni megrendelték, melynek következtésében a jegyzői hivatal által rendbe szedett s meghitelesítés végett más napon előterjesztett bizonyítványt a felolvasás után ismét minden ellenmondás nélkül szóról szóra el is fogadták.

A 2-ikra. Hogy a velem közlött királyi ügyvéd tanui közül kik voltak jelen a fent érintett közgyűlésben, vallomásom az: hogy én a gyűlésekben figyelmemet a felolvasott tárgyak mikénti vitatására és törvényszerűleg lehető elintézésére szoktam fordítani; annál fogva a jelen voltak egyenként megnevezni nem is tudom, mindazonáltal emlékezem, hogy a többek között tekintetes Kende Zsigmond első, Uray Bálint másod alispány, Kovács Sándor, Mándy Imre, Csabay Antal táblabírák, Szerdahelyi Pál főtisztai ügyvéd jelen voltak, kikre főképen onnan emlékezem, mivel másod alispány Uray Bálint, Kovács

Sándor és Csabay Antal táblabíró urakkal közeli szomszédságban ültem, és hogy említett báró Wesselényi Miklós ur folyamodásának felolvasása után Szerdahelyi Pál ur legelőször felszólamlott, kinyilatkoztatván, hogy ha báró Wesselényi Miklós ur az 1834. év december 9-ki közgyűlésben ő császári s apostoli királyi felségét csak legkisebb szóval megsértette volna is, ő mint tisztai főügyvéd törvényes kötelességből annyiszor említett báró Wesselényi ur illő megbosszultatását nyomban kívánta volna, mit is nem cselekedvén, nyilvános jele annak, hogy felséges királyunkat legkisebb sértő szóval sem érdeklette légyen. Még beszéd után a többek közt megszólamlott Mándy Imre táblabíró ur, báró Wesselényi Miklós ur kérelme igazságos voltát hosszas beszédjével pártolta. Ezen beszédeket követte igen számos megyebeli tagoknak a kérdéses tárgy felett való véleménye, mely hangosan felkiáltott ezen szóból: „helyes“ tisztán kivehető volt. Minélfogva az első alispán Kende Zsigmond ur mint elnök a rendeknek közmegegyezését a kért bizonyítványnak megrendelt kiadatásában nyilatkoztatá ki.

Költ Szinyér-Váralján, július 2-ik napján 1838-ik esztendőben. (P.H.) Zaffyri György m. k., tekintetes nemes Szathmár vármegye törvényes táblabírája.

Eredetiségét bizonyítja. Krassón, július 31-én 1838. (P.H.) Darvay Ferencz tekintetes Szathmár vármegye főszołgabirája. (P.H.) Boythor Endre m. k. azon megye esküdtje.

51-ik számhoz harmadik tanu.

Alólirt tekintetes Szathmár vármegye főszołgabirája Darvay Ferencz és esküdt társa Boythor Endre előtt folyó 1838. évi január 3-án méltóságos Somsich Pongrácz királyi személynök ő nagysága aláírása alatt költ vallató parancs előmutatása után az előmbetett kérdőpontokra letett hitem után e következőekben adom elő vallásomat:

1-ször. Az 1838-ik év május hó 21-én tartott közgyűlésen mint behívott táblabíró jelen voltam és tisztán emlékezem a báró Wesselényi Miklós folyamodása felolvasására, s kitett kérelmére a bizonyítvány minden ellenmondás nélkül közakarattal kiadatni határoztatott; ugyanekkor a megyei tisztai

főügyész őszintén nyilatkozott a bizonyítvány kiadása iránt s azt adta elő, hogy ha a folyamodó báró mindenkor, midőn a megyei tanácskozásokban részt vett, szakadatlan hűséget a király és hazá iránt nem bizonyított volna, ellene, úgy mint más akárki ellen, a törvény rendelte uton kötelességét tette volna.

2-or. A kérdett tanuskodók közül Kende Zsigmond, Vetésy Sámuel, Szerdahelyi Pál, Matay Antal, Mándy Imre, Nagy Ignác, Fekete Márton, Szuhányi Ferencz, Fogarasi László, Gabányi Sándor, Csabay Antal, Ujhelyi Károly urak hogy jelen voltak, jól tudom.

Mely fent leirt vallomásomat hitem letétele mellett nevem aláírásával és szokott pecsétemmel megerősítve kiadtam. Petyinben, július 5-kén 1838-ban, Péchy Ágoston m. k. (P.H.)

Eredetiségét bizonyítja. Krassón, július 31-én 1838. (P.H.) Darvay Ferencz m.k., tekintetes Szathmár vármegye főszolgabirája. (P.H.) Boythor Endre m. k. azon megye esküdtje.

51-ik számhoz negyedik tanu.

A folyó 1838-ik év Szent-Jakab hava 4-én Darvay Ferencz főszolgabíró, Boythor Endre Szathmár megyei esküdt urak királyi személynök nagyméltóságú Sáárdi Somsich Pongrácz ur ő excellentiájától báró Wesselényi Miklós ur részére kisebb királyi pecsét alatt kiadott kegyelmes királyi reászorító parancsolat előmutatása mellett hivatalosan felszólítottak, hogy az ide tisztelettel visszarekesztett kérdőpontokra leteendő s valósággal is letett hitem után, úgy mint a dolgot látam, hallottam s tudom lenni, vallanék.

Mihez képest:

Az 1-sőre. A folyó 1838-ik évi Pünkösöd hava 21-én tudom, hogy midőn báró Wesselényi Miklós urnak azon folyamodása, melyben a báró ur mind az 1834-ben Karácson hó 9-ki gyűlésben, mind más közgyűléseiben tekintetes nemes Szathmár vármegyének tartott beszédjei iránt, hogy t. i. azok mindenkor felséges királyunk s hazánk iránti hódoló tisztelettel s hűséggel teljesek valának, törvényes bizonyítványt kért kiadatni; a megye rendei azt általánosan a kért bizonyítvány

értelmében kiadatni rendelték; nem is találkozott senki, ki ellenértelműleg e tárgyban nyilatkozott volna, sőt inkább többen a kért bizonyítvány kiadása mellett beszélni vételkedve siettek; ezek között, ha szavaira tisztán emlékezem, Nyitra-Szerdahelyi Szerdahelyi Pál tiszti főügyész így szólott: „Nem is lehet nekünk, tekintetes Karok és Rendek, a folyamodó báró ur kérését megtagadnunk, kik tanui voltunk a tisztelt báró ur felséges jó királyunk s édes hazánk iránti példátlan hűségének s szeretetének. Bizonyára ugyanis, ha legkisebbet, mivel a báró ur felséges jó királyunkat sértenikivánta volna, nemde nem mindnyájan azért felszólalni s az elkövetett bűnnek büntetését sürgetni mulhatatlan kötelességünknek tartottuk volna; nem lehetünk tehát jelenleg is önmagunkkal következetlenek.“ Többen csak szavakat cserélve beszéltek még e tárgyban épen ily értelemben, melyekből kivethetően elnök alispán Kölcsei Kende Zsigmond ur a Karok és Rendek általános akarátjokat, a kért bizonyítvány kiadattatása iránt azt mondotta: adasson ki.

2-ikra. Jelen voltak a kérdett napi közgyűlésben a királyi ügyvéd tanui közül a következők: Kölcsei Kende Zsigmond, Urai Uray Bálint, Berenczei Kovács Sándor, Mezőteremi Vetésy Sámuel, Nyitra-Szerdahelyi Szerdahelyi Pál, Gutorföldi Matay Antal, Mándy Imre, Lázari Nagy Ignác, Domahidi Domahidy Pál, Hiripi Szuhányi Ferencz, Olgvai Gabányi Sándor, Kürti Csabay Antal, Ujhelyi Ujhelyi Károly, Fleckl Károly urak.

Hogy a fentirtakat a már fentebb tisztelettel említett s nekem valósággal előmutatott kegyelmes királyi reászorító parancsolat mellett letett hitem után önnön tudományom szerint vallom légyen, azt ezennel lelkiismeretesen bizonyítom. Szathmár, a fentirt helyen, napon és évben (P.H.) Bölcsei Budai Ignác m.k., tekintetes nemes Szathmár vármegye szolgabirája.

Eredetiségét bizonyítja. Krassón, július 31-én 1838. (P.H.) Darvay Ferencz m.k., tekintetes Szathmár vármegye főszolgabirája. (P.H.) Boythor Endre m. k. azon megye esküdtje.

(Folytatása következik.)